

Protikrizová opatření ve vybraných zemích EU

Zpracoval: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., oddělení knihovnicko-informačních služeb

duben 2009

Německo

Německá vláda přijala řadu opatření, která mají zmírnit dopady světové hospodářské krize na Německo.

V říjnu 2008 se zaměřila na opatření ke stabilizaci finančních trhů. V listopadu 2008 pak následoval konjunkturální balíček č.1 a po něm v lednu 2009 balíček č. 2

Konjunkturální balíček č. I:

První konjunkturální balíček byl přijat pod názvem „Zajištění zaměstnanosti posílením růstu“ .

Mezi opatření prvního balíčku patří:

- Zřízení dalších 1000 zprostředkovatelen práce

Zřízení dalších 1000 zprostředkovatelen v agenturách práce (tj. na úřadech práce - něm. *Agenturen für Arbeit*) má vést ke zlepšení zprostředkování práce pracovníkům, kteří jsou ve výpovědi (Job-to-Job-Vermittlung).

Cílem tohoto opatření je provádět kvalifikovaný pohovor týkající se zprostředkování práce co nejdříve – nejlépe ještě před vznikem nezaměstnanosti. Tím se výrazně zlepší šance na plynulý přechod z jednoho zaměstnání do druhého. Toto opatření je jedním z opatření, která mají v období světové finanční krize zabránit výraznějšímu nárůstu nezaměstnanosti v Německu.

Tyto zprostředkovatelný jsou omezeny do 31.12 2012.

- Prodloužení doby pobírání podpory při práci na zkrácený úvazek (něm. *Kurzarbeitergeld*)

Spolková vláda prodloužila přechodně po dobu jednoho roku dobu pobírání podpory při práci na zkrácený úvazek z dosavadních 12 měsíců na 18 měsíců. Práce na zkrácený úvazek může být také využívána k rozšiřování kvalifikace pracovníků.

Cílem tohoto opatření je pomoci podnikům i zaměstnancům překlenout období, kdy z důvodů konjunkturálních výkyvů dochází k poklesu zakázek. Předchází se tak propouštění, nezatěžuje se systém pojištění v nezaměstnanosti a podniky si mohou udržet své zapracované zaměstnance.

- Vytvoření zvláštního programu pro starší a málo kvalifikované pracovníky (WeGebAu)

Spolková vláda plošně zavedla zvláštní program pro starší a málo kvalifikované pracovníky, který má prostřednictvím dalšího vzdělávání předcházet propouštění a zároveň zabraňovat nedostatku odborníků.

Cílem programu je podnítit zájem podniků i zaměstnanců o další vzdělávání a pomoci starším a málo kvalifikovaným pracovníkům, aby se vyhnuli nezaměstnanosti z důvodu nedostatečné kvalifikace a aby se jim zvýšily šance na získání zaměstnání a jejich pracovní schopnosti.

Příspěvky na mzdové náklady mají podpořit zaměstnavatele, aby s pracovníky s nízkou kvalifikací nebo nevyučenými nerozvažovali pracovní poměry. Starší pracovníci dostávají kromě toho příspěvky na další vzdělávání, pokud byli na vzdělávání svým zaměstnavatelem uvolněni a je jim dále vyplácena mzda.

Dalšími opatřeními prvního balíčku jsou:

- Podpora energetické sanace budov a energeticky efektivní výstavby

Tímto programem chce spolková vláda podnítit další investice do energetické efektivnosti budov a navýšila proto prostředky na program „sanace budov CO2“ a další opatření na léta 2009 až 2011 celkem o 3 miliardy eur.

Tato opatření mají podpořit energeticky efektivní výstavbu a sanaci a dát bezprostřední impulzy pro hospodářský růst a zaměstnanost.

- Zvýšení daňových odpisů u některých řemeslných výkonů

Spolková vláda rozšířila daňové odpisy u řemeslných výkonů při údržbě a modernizaci a zdvojnásobila daňový bonus na 20 % ze 6000 eur (=1200 eur).

Toto opatření má mj. za cíl posílit a stabilizovat zakázky.

- Rozšíření možností zvláštních odpisů pro malé a střední podniky

Toto opatření je určeno na podporu likvidity a tvorby vlastního kapitálu, a tím na posílení investiční a inovační schopnosti.

- Degresivní odpisy pro movitý majetek firem ve výši 25 %

Opětovným zavedením degressivních odpisů pro movitý majetek ve výši 25 % mají být vytvořeny investiční pobídky podnikům.

- Osvobození nových osobních vozů od daně z motorových vozidel

Spolková vláda zavedla na dobu jednoho roku osvobození osobních vozů s první registrací od daně z motorových vozidel. Pro auta, která splňují normu Euro 5 a Euro 6, se prodlužuje osvobození od této daně na maximálně 2 roky od první registrace. Osvobození od daně z motorových vozidel však v každém případě skončí nejpozději 31. prosince 2010.

Toto opatření má být mj. pobídkou k pořizování nových vozů.

- Podpora programu „Zlepšení regionální hospodářské struktury“

Spolková vláda zvýšila finanční prostředky na program „Zlepšení regionální hospodářské struktury“

Cílem tohoto opatření je podnítit v regionech se slabou strukturou další investice a posílit regionální faktory růstu.

- Urychlení realizace naléhavých investic v dopravě

Tímto opatřením chce spolková vláda odstraňovat nedostatky v dopravní infrastruktuře. Zároveň toto opatření přispěje krátkodobě a střednědobě ke zlepšení zakázek ve stavebnictví a přinese prospěch provádějícím podnikům středního stavu tohoto odvětví.

- Podpora inovací

Státní banka KfW výrazně posílila svá opatření na podporu a realizaci inovací a navýšila svou nabídku účastnického kapitálu pro mladé inovativní podniky.

- Navýšení prostředků na infrastrukturní programy státní banky KfW pro obce

Konjunkturální balíček II:

V lednu 2009 přijala spolková vláda druhý konjunkturální balíček s názvem „Odhodlaně v krizi, silní v příštím rozvoji. Pakt pro zaměstnanost a stabilitu v Německu k zajištění pracovních míst, posílení faktorů růstu a modernizaci země“.

Obsáhlý balíček opatření se zaměřuje na to, aby Německo vyšlo z globální hospodářské a finanční krize posíleno a pevné s ohledem na budoucnost.

Jádrem balíčku jsou úlevy pro občany, cílené posilování ekonomiky a zabezpečování zaměstnanosti, opatření dlouhodobé finanční politiky a rozsáhlé investice do oblasti vzdělávání, infrastruktury a ochrany klimatu, které mají zároveň sloužit k dlouhodobému posílení a modernizaci země.

Mezi opatření druhého balíčku patří:

- Posílení občanů, úlevy soukromým domácnostem a střednímu stavu

Opatření k zajištění těchto cílů jsou snížení daně z příjmu a příspěvků na zákonné nemocenské pojištění a poskytnutí jednorázového příspěvku (dětského bonusu) poživatelům přídavků na děti.

Úlevy jsou koncipovány jako dlouhodobé, v období krize mají dlouhodobě podporovat vnitřní poptávku.

Snížení daní posiluje poptávku především u pracovníků s nízkými a středními příjmy. Snížení daní je také jedním z opatření, která podpoří střední stav, který je konjunkturální krizí silně postižen.

Rodiny a zaměstnanci získávají od r. 2009 kromě toho další úlevy zvýšením přídavků na děti, zvýšením odpočitatelné položky na děti a díky opětovnému poskytování tzv. paušálů pro pracovníky dojíždějící do zaměstnání. Také lepší odečitatelnost služeb pro domácnost a opatrování dětí jdou k dobru především rodinám.

Snížení příspěvků na zákonné nemocenské pojištění přináší úlevu zaměstnavatelům, zaměstnancům a důchodcům. Posiluje se tak poptávka především u domácností s nízkými příjmy, které většinou neplatí žádné daně, a u osob s nízkými výděly. Kromě toho nižší sociální příspěvky podpoří zaměstnanost a lepší šance na získání zaměstnání v období, kdy se ekonomika bude zlepšovat.

Snížení daní:

Základní nezdanitelná částka se zvyšuje, a to ve dvou stupních: na 7834 eura se zpětnou platností od 1. ledna 2009 a na 8004 pro rok 2010.

Se zpětnou platností od 1.1.2009 se snížila dolní sazba daně z 15 na 14 procent.

Hranice tarifů se posouvají doprava, a to ve dvou stupních, celkem o 730 euro, tj. o 400 eur od 1.1.2009 a o 330 eur doprava od r. 2010.

Snížení příspěvků na zákonné nemocenské pojištění:

Od 1. července 2009 zvýší stát svůj příspěvek na zákonné nemocenské pojištění. V souladu s tím se příspěvkové sazba sníží o 0,6 procent a bude činit 14,9 procent.

Kromě toho bude od 1.1.2010 možné odečítat veškeré zaplacené příspěvky na základní nemocenské pojištění a zákonné pojištění pro případ péče z daní.

Přídavky na děti - dětský bonus:

Všichni poživatelé přídavků na děti obdrží jednorázový příspěvek – dětský bonus - ve výši 100 eur na každé dítě.

Kromě toho poživatelé podpory v nezaměstnanosti II a sociální pomoci obdrží od července 2009 na děti ve věku 6 – 13 let o 35 euro měsíčně více, tj. místo 211 eur 246 eur, vzhledem k tomu, že se sazby pro tuto věkovou skupinu dětí zvýšily na 70 %.

- Zajištění zaměstnaností a podpora kvalifikace

Hlavním úkolem v oblasti trhu práce je zajištění zaměstnanosti, omezování propouštění a podpora kvalifikace.

Práce na zkrácený úvazek

Přednost před propouštěním má mít práce na zkrácený úvazek. Opatření vlády mají tuto formu práce zatraktivnit a zjednodušit. Spolková agentura práce hradí zaměstnavatelům polovinu příspěvků na sociální pojištění připadající na práci na zkrácený úvazek. V případě, že pracovník využije práci na zkrácený úvazek ke kvalifikaci, mohou být za tuto dobu zaměstnavatelům příspěvky na sociální pojištění uhrazeny plně.

Podpora kvalifikace

V roce 2009 a 2010 budou vyčleněny dodatečné prostředky na kvalifikační opatření pro uchazeče o zaměstnání, mladé lidi bez odborného vzdělání a mladistvé, kteří nemohou najít učební místo.

Pro kvalifikaci pracovníků se rozšířil zvláštní program WeGebAu. Otevřel se pro všechny pracovníky, kteří absolvovali vzdělávání a další vzdělávání před více než čtyřmi lety. Spolková agentura práce přebírá veškeré náklady na vzdělávání a u málo kvalifikovaných pracovníků se podílí i na mzdových nákladech.

Pronajímání pracovníci

Zaměstnavatelé, kteří opět zaměstnají pracovníky pracující jako pronajímání pracovníci, dostanou příspěvky na jejich kvalifikaci. Dále je pro pronajímané pracovníky plánovaná minimální mzda.

Posílení agentur práce

Agentury práce (*tj. úřady práce*) získají dalších 5000 zprostředkovatelen.

Pojištění v nezaměstnanosti

Příspěvková sazba na pojištění v nezaměstnanosti zůstává do konce r. 2010 2,8 %.

Dalšími opatřeními druhého balíčku jsou:

- Posílení poptávky po osobních vozech

Na podporu poptávky po nových osobních vozech byla zavedena tzv. „prémie životního prostředí“ („šrotovné“) ve výši 2500 eur. Tu získá každý, kdo nechá sešrotovat své minimálně 9 let staré vozidlo (vůz musí být registrován na žadatele minimálně 1 rok) a koupí si nový automobil. Premie bude poskytována na auta zaregistrovaná do 31.12.2009.

- Úvěrový a záruční program, podpora investic a inovací

-- Cílem úvěrového a záručního programu je zajištění úvěrů pro podniky.

Dochází k flexibilizaci podmínek Zvláštního programu banky KfW, zaměřeného na střední stav. Tím se zlepší např. financování projektů a podnikových prostředků.

Analogicky ke Zvláštnímu programu KfW 2009 se zřizuje úvěrový program pro větší podniky.

-- Spolková vláda předpokládá rozšíření exportního financování krytého státem.

-- V rámci podpory inovací dochází k rozšíření Ústředního inovačního programu pro střední stav (ZIM). V letech 2009 a 2010 bude k zajištění financování výzkumných a vývojových záměrů podpora poskytována i větším podnikům (do 1000 zaměstnanců). Pro východoněmecké podniky jsou určeny vyšší sazby podpory.

-- Spolková vláda chce urychlit budování širokopásmových sítí a zavádění rychlého internetu i do venkovských oblastí.

-- Nová úprava daně z motorových vozidel: Ke zmírnění propadu prodeje zavedla spolková vláda prvním balíčkem opatření z listopadu 2008 osvobození od daně z motorových vozidel. Jako další krok chce tuto daň přeměnit na daň závislou na výši emisí, a to v technicky co nejkratší možné době, pokud možno k 1.7.2009.

-- Podpora výzkumu zaměřeného na praktické využití v oblasti mobility (např. hybridních pohonů, technologií palivových článků apod.)

- Opatření dlouhodobé finanční politiky

-- přechodné zvýšení státního zadlužení k boji proti hospodářské a finanční krizi,

-- stanovení pravidel pro umořování dluhů,

-- zavedení nového pravidla omezujícího nové zadlužení: Spolková vláda chce zavést a dokonce zakotvit v ústavě pravidlo pro nové zadlužení. V současné době se tato úprava vypracovává.

- Komunální investiční program, investice do budoucnosti z veřejných rozpočtů
Spolek, země i obce poskytnou prostředky na investice zaměřené na budoucnost
 - do oblasti vzdělávání (sanace a vybavení školek, škol a vysokých škol, podpora výzkumu),
 - do infrastruktury (modernizace komunální infrastruktury, nemocnic, výstavba měst, venkovská infrastruktura, ochrana před hlukem na komunálních silnicích, budování a obnova dopravních cest atd.),
 - do ochrany klimatu a energetické efektivity,
 - na urychlení investic.

Prameny:

Beschäftigungssicherung durch Wachstumsstärkung: das erste Konjunkturpaket im Überblick. [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/Wirtschaft/Konjunktur/konjunkturpaket-1.html>

Entschlossen in der Krise, stark für den nächsten Aufschwung: Überblick über das zweite Konjunkturpaket. [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/Wirtschaft/Konjunktur/konjunkturpaket-2.html>

Stellschrauben des Konjunkturpakets 2. Deutschland in Bewegung halten. [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
http://www.bundesfinanzministerium.de/nn_53530/DE/Buergerinnen_und_Buerger/Gesellschaft_und_Zukunft/themenschwerpunkt_konjunkturpakete/Stellschrauben-des-Konjunkturpakets-2/075_in_Bewegung_halten.html?_nn=true

Die Konjunkturpakete. Wir bauen Zukunft. [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
<http://www.konjunkturpaket.de/Webs/KP/DE/Homepage/home.html>

Steuerentlastungen durch das Konjunkturpaket 2. Wer profitiert wie stark? [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
http://www.bundesfinanzministerium.de/nn_53988/DE/Buergerinnen_und_Buerger/Buergerentlastungen_KP2.html?_nn=true

Kindergeld: Entlastung für alle Familien in Deutschland. Konjunkturpaket 2 stellt niemanden schlechter. [cit.2009-03-31]. Dostupné z:
http://www.bundesfinanzministerium.de/nn_54012/DE/Buergerinnen_und_Buerger/Familie_und_Kinder/Kindergeld_Haupt.html?_nn=true

Konjunkturpaket II bestätigt: Umfangreiche Verbesserungen beim Kurzarbeitergeld. [cit.2009-04-01]. Dostupné z:
<http://www.fuer-ein-lebenswertes-land.bmas.de/sites/generator/29874/Startseite.html>

Weiterbildung für Beschäftigte, die nicht kurzarbeiten. Konjunkturprogramm II: Bestehende Programme werden ausgeweitet. [cit.2009-04-01]. Dostupné z:
http://www.einsatz-fuer-arbeit.de/sites/generator/31630/seitengeruest_qualifizierung_ohne_kug.html

Konjunkturální program německé vlády na oživení ekonomiky. [cit.2009-04-01]. Dostupné z:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/nemecko/konjunkturální-program-nemecké-vlády/1000636/51869/>

Velká Británie

Balíček stimulačních opatření vyhlášených britskou vládou ke snížení negativních dopadů ekonomické krize:

- V souvislosti s pokračováním ztrát zaměstnání ve finančním sektoru a automobilovém průmyslu oznámila již v říjnu 2008 britská vláda záchranný plán pro britské banky v hodnotě 50 miliard liber (1,58 bilionů korun) a dalších 200 miliard liber vyčlenila pro krátkodobé půjčky, které mají zajistit bankám v případě potřeby hotovost.
- V důsledku alarmujících údajů ze všech oblastí ekonomiky byla v prosinci 2008 snížena úroková míra o celé 1 % - na 2 %, což představovalo nejnižší úrokovou míru za posledních 57 let. V lednu 2009 ve snaze zabrzdit prohlubování ekonomické recese došlo k dalšímu snížení úrokové sazby na 1,5 % (rekordní minimum).
- Ve snaze oživit ekonomiku snížila britská vláda dočasně daň z přidané hodnoty o 2,5 % (ze 17,5 % na 15 %), což je nejnižší povolená úroveň v rámci pravidel EU. Snížení se netýká tabáku, alkoholu a benzínu a mělo by trvat do konce r. 2009. Počítá se také s odkladem zvyšování dalších daní pro podniky. Dojde rovněž ke zpomalení zvyšování původně ohlášené spotřební daně na nová auta. Soubor pobídek bude stát asi 20 miliard liber (600 miliard korun), což je více než 1 % HDP. Za dva roky by mělo dojít ke zvýšení daně z nejvyšších příjmů (nad 150 000 liber - 4,5 milionů korun) ze 40 na 45 %, což bude mít dopad zhruba na 1 % příjmů .
- V lednu 2009 nabídla britská vláda záruky za úvěry malým a středním firmám v hodnotě 20 miliard liber (590 miliard Kč) a představila balíček opatření, který má pomoci problémovému automobilovému průmyslu přežít recesi. Pomoc zahrnuje garanci úvěrů pro automobilové společnosti v celkovém objemu 2,3 miliardy liber (68,7 miliardy Kč).
- Vzhledem ke stoupajícímu počtu lidí, jimž hrozí v důsledku zhoršené ekonomické situace v zemi konfiskace bytů či domů bankami, budou mít domácnosti, které dočasně přišly o část svých příjmů (ztráta zaměstnání, snížení příjmů), právo odložit splácení úroků za své hypotéky po dobu až 2 let.

Opatření na podporu zaměstnanosti:

- **V lednu 2009 byla oznámena mimořádná pomoc pro uchazeče o zaměstnání nezaměstnané déle než 6 měsíců:**
Těmto uchazečům je poskytována mimořádná pomoc zaměřená na podporu jejich návratu do zaměstnání. Mimořádné fondy budou poskytnuty také poradenským centrům „Jobcentre Plus“. Cílem je umožnit jim, aby mohla poskytovat zmíněným uchazečům intenzivnější a individuálně zaměřenou pomoc. Balíček bude zahrnovat následující opatření:
 - **„Employers ‘ Golden Helios“** (Zlatý Hélios zaměstnavatele) – pobídka až do částky 2 500 liber pro zaměstnavatele k podpoře najímání a výcviku nezaměstnaných
 - **zřizování nových výcvikových míst** – mimořádné finanční prostředky na zřizování výcvikových míst na pomoc nezaměstnaným k získání nových kvalifikací v zájmu maximalizace jejich šancí na získání zaměstnání z dosud volných 500 000 pracovních míst v ekonomice
 - **dobrovolnictví zaměřené na práci** – příležitosti pro dobrovolníky pomáhat nezaměstnaným znovu získat pracovní návyky
 - **pomoc při zakládání podniku** – poradenství o tvorbě obchodního plánu + financování prvních měsíců podnikání

Shora uvedená mimořádní pomoc je doplňkem k již investované částce 1,3 miliardy liber a jejím cílem je, aby každý, kdo ztratí zaměstnání, mohl získat pomoc a podporu při jeho hledání.

Na podporu osob, které ztratily zaměstnání, a tvorby nových pracovních míst byla dále přijata následující opatření:

- poskytování podpor firmám v zájmu umožnění přijímání více učňů, než potřebují ke krytí aktuální potřeby pracovních sil
- vytváření „zelených“ průmyslových odvětví
- investování velkého objemu prostředků do dopravního systému
- poskytování nouzových půjček výrobcům automobilů, kteří jsou před zhroucením, (na principu případ-od-případu)
- V zájmu obnovení pohybu ekonomiky realizovala vláda velkou finanční injekci v částce 10 miliard liber do veřejných investic. Prioritními oblastmi jsou: školy, nemocnice, silnice a železnice a životní prostředí.

Akční plán britské vlády „Real Help for Communities“:

V těchto dnech britská vláda zveřejnila akční plán „Real Help for Communities“ (dobrovolníky, charity a sociální podniky), jehož účelem je poskytnutí pomoci třetímu sektoru v období ekonomické recese. Plán zahrnuje pomoc ve výši 42,5 milionů liber a obsahuje následující opatření:

- Investice až do 10 milionů liber do soustavy dobrovolnického poradenství pro nezaměstnané. Vytvoří se tak 40 000 příležitostí pro získání nových kvalifikací.
- Komunitní fond adresné podpory ve výši 15,5 milionu liber k poskytování financí malým a středním poskytovatelům služeb v komunitách nejvíce ohrožených recesí.
- Modernizační fond 16,5 milionu liber na úhradu nákladů životaschopných podniků třetího sektoru specialistům za poskytnuté služby spojené s restrukturalizací těchto podniků.
- Investice 0,5 milionů liber do Školy pro sociální podnikatele s cílem zdvojnásobit počet lidí, kteří jsou zde připravováni
- Národní kampaň ke zvýšení informovanosti o závazku vlády uhradit všechny faktury během 10 dnů, což zlepší finanční toky malých organizací.

Přímá pomoc občanům:

Byla poskytnuta doplňková pomoc důchodcům (jednorázová částka 60 liber) a rodinám s dětmi (přídavek na děti zvýšen až na 20 liber) a také všem občanům, zejména těm nejchudším, prostřednictvím snížení daně z přidané hodnoty.

Prameny:

Gordon Brown unveils crisis jobs package. [cit. 2009-03-31]

Dostupné z <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/politics/article5439804.ece>

Guaranteed extra help for people unemployed for six months. [cit. 2009-04-01]

Dostupné z http://www.direct.gov.uk/en/NI1/Newsroom/DG_173786

Real Help for Communities: Volunteers, Charities and Social Enterprises. [cit. 2009-04-02]

Dostupné z

http://www.cabinetoffice.gov.uk/third_sector/real_help_for_communities.aspx

Real help now. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z

<http://www.realhelpnow.gov.uk/how-financial-crisis-end.php>.

Child benefits. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z

http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/TaxCreditsandChildBenefit/Childbenefits/DG_073828

Už je tady krize. Praha: 2009, Sondy.
(Knihovna VÚPSV- Sign. 5292)

Francie

Francie přijala v rámci boje s globální ekonomickou krizí okamžitá opatření k ochraně obětí krize. Tato opatření vzešla ze setkání sociálních partnerů a prezidenta republiky dne 18. února 2009.

Klíčová opatření se týkají následujících oblastí:

1/ Částečná zaměstnanost

- nové zvýšení náhrady za ztrátu na výdělku při částečné zaměstnanosti až na úroveň 75% hrubého příjmu,
- mobilizace odborného vzdělávání tak, aby se lidé bez práce vzdělávali nebo částečnou zaměstnanost doplňovali profesním vzděláváním,
- zahájení jednání s bankami, aby byla částečně zaměstnaným osobám umožněna výhodnější úprava splátek u půjček na nemovitosti.

2/ Paušální příspěvek pro zaměstnance nedostatečně chráněné v případě ztráty zaměstnání

- paušální příspěvek ve výši 500 EUR pro osoby, které se stanou uchazeči o zaměstnání v období od 1. dubna 2009 do 31. března 2010. Příspěvek je vyplácen jednorázově osobám, které pracovaly 2 a 4 měsíce v posledních 28 měsících. Tento příspěvek je nezabavitelný a nepřenosný.

3/ Opatření ve prospěch mladistvých.

- podpora vzdělávání především mladých lidí bez kvalifikace,
- rozvoj modelů střídání zaměstnání a profesního vzdělávání, jejichž efektivita byla prokázána (zejména dohoda o profesionalizaci),
- posílení monitorování mladých a poskytování nabídek na plány individuálního rozvoje.

4/ Kontrola veřejné pomoci podnikům

- ustavení odpovědných kontrolních orgánů v podnicích s více než 50 zaměstnanci.

5/ Příkladnost manažerů podniků nacházejících se v obtížné ekonomické situaci

- V podnicích, kde se přijímají rozsáhlá sociální opatření nebo je třeba přistoupit k částečné nezaměstnanosti, je u manažerů požadováno, aby se v různé výši vzdali svých odměn.

6/ Vytvoření fondu sociálních investic

- Tento fond bude koordinovat snahy ve prospěch zaměstnanosti a profesionálního vzdělávání. Výše takového fondu by mohla dosáhnout asi 2,5 až 3 miliardy EUR.

7/ Opatření ve prospěch nejchudších skupin uvnitř střední třídy

- Mimořádný příspěvek ve výši 152 až 220 EUR byl v listopadu 2008 vyplacen 1,5 milionu poživatelů dávek ze systému RMI nebo ze speciálního fondu solidarity,
- V lednu 2009 byly rodinné přídatky pro 6 milionů rodin zvýšeny o 3% a příspěvky na bydlení vzrostly o 2,95% (5,7 milionů nájemníků),
- Dvě povinné splátky daně z příjmu za rok 2008 budou zrušeny (prominuty) u domácností spadajících do první daňové skupiny (roční příjem mezi 5 852 a 11 673 EUR, rozpočítaný podle členů rodiny),
- Mimořádný příspěvek ve výši 150 EUR bude v červnu poskytnut 3 milionům chudých rodin, které mají děti školou povinné starší 6 let a pobírají příspěvek vyplácený na začátku školního roku,
- Výhody při nákupu osobních služeb (např. pomoc v domácnosti, úklid, pomoc ve škole, hlídání dětí) budou do konce prvního pololetí 2009 směřovány potřebným rodinám v celkové výši až 200 EUR na jednu domácnost. Tento balíček výhod bude zcela financován státem a umožní těmto rodinám čerpat 10 až 30 hodin příslušných služeb.

- Od dubna 2009 se zvyšují dávky dospělým handicapovaným osobám o 4,6% (820 000 lidí) a minimální starobní důchod se zvyšuje o 6,9% (400 tisíc důchodců).

Prameny:

Des mesures immédiates pour protéger les victimes de la crise. [cit. 2009-03-31].

Dostupné z:

<http://www.temps.travail.gouv.fr/actualite-presse/breves/mesures-immediates-pour-proteger-victimes-crise.html>

Belgie

V lednu 2009 Rada ministrů v Belgii přijala v rámci plánu rozpočtu pro rok 2009 řadu sociálních opatření s cílem zvýšit kupní sílu obyvatelstva.

1/ Zaručený příjem pro staré občany bude zvýšen od 1. června 2009 o 0,6% a od 1. ledna 2010 o 0,8%. Zaručený příjem je poskytován jako finanční výpomoc starým lidem, kteří nedisponují dostatečnými finančními prostředky.

2/ Podpora handicapovaným osobám (podpora jako náhrada příjmu) bude zvýšena o 2% s platností od 1. června 2009.

3/ Příjem na integraci a obdobné sociální dávky budou navýšeny od 1. června o 2% .

4/ Minimální důchody budou zvýšeny o 3%. Minimální důchod pro osoby samostatně výdělečně činné bude zvýšen od 1. srpna 2009 o 3%. Minimální důchod domácnosti se tedy zvedne na 1 213,44 euro a důchod pro osaměle žijící osobu a pozůstalostní důchod dosáhne 920,62 euro. Zaručený minimální důchod pro pracovníky v zaměstnaneckém poměru se od 1. června 2009 zvýší o 3%. Minimální důchod domácnosti se tedy zvýší na 1 255,69 euro a důchod pro osaměle žijící osobu a pozůstalostní důchod se zvýší na částku 1 004,87 euro.

5/ Minimální důchodový nárok za jeden odpracovaný rok se u důchodů přiznaných od 1. září 2009 zvýší o 5,05%.

6/ Nejstarší přiznané důchody pracovníků v zaměstnaneckém poměru budou zvýšeny o 2%. Důchody přiznané před 1. lednem 1994 se zvýší od 1. června 2009 o 2% (vyjma zaručeného minimálního důchodu, který se zvýší od 1. června 2009 o 3%). Důchody pro osoby samostatně výdělečně činné a pro pracovníky v zaměstnaneckém poměru budou zvýšeny od 1. září 2009 o 2%, pokud od prvního přiznání důchodu uplynulo pět let.

7/ Důchody pracovníků v zaměstnaneckém poměru v délce 15 let nebo kratším, které byly přiznány poprvé před 1. lednem 2009, budou zvýšeny od 1. června 2009 o 1,5% (vyjma zaručeného minimálního důchodu, který se zvyšuje o 3% od 1. června 2009).

8/ Důchody pro osoby samostatně výdělečně činné, které byly poprvé přiznány před 1. lednem 2009, budou zvýšeny od 1. srpna 2009 o 1,5% (vyjma minimálního zaručeného důchodu, který se od 1. srpna 2009 zvyšuje o 3%).

Prameny:

Communiqué de presse du Conseil des ministres du 16 janvier 2009. [cit. 2009-03-31].

Dostupné z:

<http://www.presscenter.org/archive/20090116/bebf0f241e2ccc03a3debd6f391139a8/?lang=fr>

Informace ze stránek Service public fédéral. Sécurité sociale. [cit. 2009-03-31].

Dostupné z:

http://www.socialezekerheid.fgov.be/fr/nieuws_publicaties/wetgeving/bedragen/index.htm

Slovenská republika

Nová aktivní opatření na trhu práce platná od 1. 3. 2009

1. Příspěvek na podporu udržení zaměstnání

Příspěvek se poskytuje zaměstnavateli, který z vážných provozních důvodů nemůže zaměstnancům přidělit práci a poskytuje jim náhradu mzdy ve výši nejméně 60%. Příspěvek je určen k úhradě povinných odvodů do pojistných fondů na zdravotní a sociální pojištění, přičemž zaměstnanci bude přičten k poskytované náhradě mzdy. Příspěvek je poskytován nejdéle 60 kalendářních dnů úhrnem za rok. Cílem tohoto opatření je předcházet nebo zamezit propouštění zaměstnanců zaměstnavatelem, který řeší důsledky dopadu hospodářské krize.

2. Příspěvek na podporu vytváření nových pracovních míst

Příspěvek se poskytuje zaměstnavateli, který vykonává svou činnost nejméně 1 rok, pokud vytvoří pracovní místo pro uchazeče o zaměstnání evidovaného v evidenci uchazečů o zaměstnání nejméně 3 měsíce a zachová ho nejméně 12 měsíců. Měsíční výše příspěvku v bratislavském kraji je 15%, v ostatních krajích 30% z celkové ceny práce. Příspěvek se poskytuje nejdéle 12 měsíců.

Cílem tohoto opatření je podpořit vytváření nových pracovních míst zejména pro občany, kteří byli propuštěni ze svého původního zaměstnání kvůli zrušení pracovních míst původním zaměstnavatelem v důsledku finanční a hospodářské krize.

3. Příspěvek ke mzdě zaměstnance

Příspěvek se poskytuje zaměstnanci, který byl před přijetím do pracovního poměru veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nejméně 3 měsíce, byl příjemcem dávky v hmotné nouzi a příspěvků k dávce v hmotné nouzi, našel si sám zaměstnání a jeho mzda nedosahuje 1,7 násobku životního minima (304,16 euro). Příspěvek je poskytován měsíčně během prvních 12 měsíců ve výši 22% a během dalších měsíců ve výši 11% z průměrné mzdy zaměstnance v hospodářství SR, nejdéle 22 měsíců.

Cílem tohoto opatření je podpořit motivaci hledat a přijmout i nízko placené zaměstnání.

4. Příspěvek na podporu samostatné výdělečné činnosti

Poskytuje se uchazeči o zaměstnání, který byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nejméně 3 měsíce a pobíral dávku v hmotné nouzi a který se stal samostatně výdělečně činnou osobou. Příspěvek se poskytuje nejdéle po dobu 22 měsíců po prokázání zaplaceného pojistného a po uplynutí 18 měsíců od započetí samostatně výdělečné činnosti i na úhradu pojistného na sociální pojištění, nejdéle po dobu 4 měsíců. Výše příspěvku se vypočítá z minimálního vyměřovacího základu. Vylučuje se souběh pobírání jiných příspěvků podporujících samostatnou výdělečnou činnost.

5. Příspěvek na samostatnou výdělečnou činnost v oblasti zpracování zemědělských výrobků a obchodování s nimi

Poskytuje se uchazeči o zaměstnání, který byl evidován v evidenci uchazečů o zaměstnání nejméně 3 měsíce a požádal o vyřazení z evidence z důvodu vykonávání činnosti v oblasti zpracování zemědělských výrobků a obchodování s nimi. Příspěvek se poskytuje na úhradu odvodů do pojistných fondů za stejných podmínek jako příspěvek na podporu samostatné výdělečné činnosti.

Cílem tohoto opatření je zvýšit zájem uchazečů o zaměstnání vykonávat samostatnou výdělečnou činnost v různých oblastech nenáročných na počáteční investice a odpovídajícím zručnostem především nízko kvalifikovaných skupin uchazečů o zaměstnání, resp. podpořit zpracovatele a prodejce domácích zemědělských výrobků.

Všechny tyto příspěvky se poskytují nejdéle do konce roku 2010.

Další úpravy v rámci současně platných aktivních opatření na trhu práce od 1. března 2009

V oblasti zakládání sociálních podniků

Novelou zákona o službách zaměstnanosti se na přechodné období vytvářejí příznivější legislativní podmínky pro právnické osoby a fyzické osoby, které požádají o přiznání postavení sociálního podniku (např. se nebude vyžadovat prokazování použití 30% finančních prostředků ze zisku na vytváření nových pracovních míst). Obce, sdružení obcí, samosprávné kraje a rozpočtové nebo příspěvkové organizace zřizované obcí nebo samosprávným krajem, zakládající sociální podniky mohou v rámci 30%-ního povinného podílu zaměstnávání znevýhodněných uchazečů o zaměstnání zaměstnávat i jiné uchazeče o zaměstnání, čímž se zakládají předpoklady iniciování zejména obcí na zřizování sociálních podniků.

V oblasti investiční pomoci

Novela zákona o službách zaměstnanosti na přechodné období uvolňuje podmínky pro poskytování investiční pomoci na vytváření nových pracovních míst, a to tím, že se nebudou uplatňovat podmínky průměrné míry evidované zaměstnanosti.

V oblasti pracovní mobility

Zvyšuje se výše příspěvku na dojíždění za prací, a to
do 30 km z 36,52 eura na 50 eur,
do 60 km z 43,16 eura na 80 eur,
do 90 km z 53,12 eura na 100 eur,
do 120 km z 69,71 eura na 110 eur,
do 250 km z 82,99 eura na 120 eur,
do 600 km z 92,95 eura na 130 eur,
nad 600 km z 99,59 eura na 135 eur

V oblasti pracovně-právních vztahů

Na přechodné období je zaměstnavateli dána možnost, pokud zaměstnanec nemůže vykonávat práci pro překážku na straně zaměstnavatele, kterou jsou vážné provozní důvody, poskytnout zaměstnanci, po dohodě s odborovou organizací, pracovní volno, za které mu náleží mzda. Zaměstnanci v tomto případě náleží mzda nejméně ve výši základní složky mzdy, kterou má sjednanou v mzdových podmínkách buď v kolektivní smlouvě, nebo v pracovní smlouvě. Po odpadnutí překážky v práci na straně zaměstnavatele je zaměstnanec povinen poskytnuté volno napracovat bez nároku na mzdu, protože tato mu byla poskytnuta při čerpání volna. Takto napracovávané poskytnuté pracovní volno není práce přesčas. Zaměstnavatel a odborová organizace mohou pro zaměstnance sjednat i příznivější úpravu, než stanovuje zákon. Mzda poskytnuta za dobu překážky v práci se nezahrne do zúčtované mzdy zaměstnance za toto období, protože zaměstnanec ve skutečnosti nepracoval. Doba napracovaného poskytnutého pracovního volna (doba práce bez nároku na mzdu) se vyloučí z celkového počtu zaměstnancem odpracovaných hodin v rozhodném období.

Prameny:

Nové aktívne opatrenia na trhu práce s účinnosťou od 1. marca 2009. [citováno 2009-04-01]. Dostupné z <http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=15590>.

Dánsko

Dánská opatření proti finanční krizi

Vládní záruky

10.10.2008 dánský parlament schválil zákon o finanční stabilitě (Act on Financial Stability). Podle tohoto zákona dánské království bezpodmínečně garantuje nároky nepojištěných klientů proti ztrátám v dánských bankách. Pouze na držitele krytých dluhopisů a podřízených dluhopisů se tyto garance nevztahují. Takové banky musí být členy Private Contingency Association.

Zákon má umožňovat, aby zahraniční věřitelé a držitelé dluhopisů (nepojištěni věřitelé), včetně ostatních bank a finančních institucí, mohli půjčovat peníze dánským bankám bez podstoupení jakéhokoliv rizika.

Vklady všech soukromých i firemních klientů v dánských bankách jsou tedy tímto zákonem plně chráněny i v případě, že se na ně nevztahuje již existující garanční schéma - Deposit Guarantee Scheme (pro vklady do 300 tisíc DKK), nebo jiný způsob zajištění vkladu.

Vklady klientů v pobočkách zahraničních bank jsou také garantovány bez ohledu na jejich výši. Tyto pobočky však musí být členy Private Contingency Association. Naproti tomu vklady dánských finančních institucí do takovýchto poboček zahraničních bank garantovány nejsou.

Zákon také zřizuje státem vlastněnou společnost s ručením omezeným (likvidační společnost). Tato likvidační společnost eventuálně převezme řízení ohrožených bank a poskytne jim potřebné finanční prostředky.

V případě, že banka nebude naplňovat zákonné požadavky solventnosti a nebude existovat jiná možnost řešení vlastními silami, likvidační společnost poskytne kapitál nově založené společnosti, která banku převezme a kontrolovaně zlikviduje tak, že všechny nároky vkladatelů a věřitelů budou vypořádány bez ztráty.

Toto opatření by mělo platit po dobu 2 let, v případě potřeby bude prodlouženo.

Operační zdroje Finančního kontrolního úřadu (The Financial Supervision Authority) byly navýšeny o 10 mil. DKK.

Dohoda o finanční stabilitě v penzijní oblasti

31.10.2008 Ministerstvo hospodářství a obchodu a Dánská asociace pojišťoven podepsaly dohodu o řadě nových opatření zaměřených na vyšší ochranu osob spořících na penzi proti zbytečným ztrátám v důsledku finanční krize.

Potřeba nových opatření vyplynula z abnormálních podmínek, které panují na trhu a nutí pojišťovny a penzijní instituce, aby se zbavovaly dánských hypotečních dluhopisů. Rozprodávání hypoték ve velkém měřítku by mohlo mít vážné důsledky pro osoby spořící na penzi a majitele domu v tom smyslu, že ceny by klesaly a úrokové sazby by se zvyšovaly.

V zájmu zachování stability trhu a zabránění systematickému rozprodávání dánských hypoték se obě strany dohodly na následujících opatřeních:

- 1) Dočasně upravit strukturu úrokových sazeb v závislosti na době splatnosti (křivku výnosu)
- 2) Posílit konsolidaci: zavést horní limit přidělovaných odměn, atd.
- 3) Upravit požadavky při posuzování způsobilosti žadatelů o hypotéku
- 4) Více prověřovat schopnost klientů splácet, než aplikovat scénář "půjčíme všem – většina bude schopna splácet".

Dohoda o úvěrovém balíčku

18.1.2009 dánská vláda spolu s většinou opozice podepsala dohodu o úvěrovém balíčku. Dohoda zavádí úpravu, která umožňuje všem úvěrovým institucím požádat stát o

poskytnutí finanční injekce. Dohoda zahrnuje všechny banky, hypoteční instituce a Danish Ship Finance (DSF – hlavní poskytovatel financí pro lodní společnosti v Dánsku). Všechny banky a hypoteční instituce, které splňují zákonem stanovené podmínky solventnosti, a DSF mohou požádat o státní finanční injekci až do 30.6.2009.

Finanční pomoc dánského státu jednotlivým bankám bude podmíněna tím, že se tento kapitál použije výhradně na financování půjček dalším subjektům, čímž se zabrání nedostatku likvidity v ekonomice. Jednotlivé banky se také zaváží poskytovat půlroční zprávy o vývoji v oblasti půjček a úvěrové politiky.

Ve snaze podpořit dánský export a dánskou konkurenceschopnost na mezinárodním poli bude vytvořen systém půjček pod patronací organizace Danish Export Credit Fund tak, aby byly zajištěny prostředky pro financování exportních aktivit dánských firem. Tento systém bude fungovat po dobu 3 let s limitem 20 miliard DKK.

Jako součást dánského rozpočtu pro rok 2009 bylo dánskému Fondu pro průmyslový rozvoj (Danish Fund for Industrial Growth) umožněno dočasně čerpat prostředky ze státem garantovaného úvěru ve výši 500 milionu DKK v období let 2009 - 2011 z důvodu zajištění přiměřené průmyslové aktivity v nynější situaci. Cílem vládní garance je, aby z tohoto fondu mohly být plněny existující i budoucí investiční závazky a aby se udržel na rozumné úrovni objem investic a půjček po dobu trvání současné finanční krize.

Výše krytí, poskytovaná v rámci Danish Depositors' Guarantee Scheme (Schéma garantování vkladů), se zvyšuje na 750 tisíc DKK s účinností od 1.10.2010. Kapitálové penzijní a životní pojistné programy atd. v bankách zůstanou kryty v plné výši.

Během období, kdy bude dánský stát půjčovat peníze institucím, platí následující:

- 1) Jednotlivé úvěrové instituce, které si půjčí, se zaváží, že si z daní neodepíší více jak 50% výše platů jejich výkonného managementu. Musí také doložit částku, za kterou byl odpočet proveden v poznámce k výročním finančním zprávám, které budou opatřeny výrokem nezávislého auditora.
- 2) Zákaz nových podílových a podobných schémat jako možnost odměny pro vrcholný management. Stávající podílová a podobná schémata nesmějí být rozšiřována nebo obnovována.
- 3) Odměny nebo bonusy členům řídicího managementu ve formě pohyblivých složek mzdy nesmějí přesáhnout 20% relevantní celkové základní mzdy konkrétní osoby včetně penze.

Bylo také dohodnuto posílení regulace finančního sektoru v nadcházejících letech. Strany se dohodly na neprodleném zavedení následujících opatření:

Banky a hypoteční úvěrové instituce budou mít povinnost předložit kalkulaci svých potřeb pro budoucí solventnost.

Budou zakázány bankovní programy, které zahrnují odprodej vlastního podílu obligací a garantovaných certifikátů. Navíc bude prošetřováno, zda banka poskytuje adekvátní informace v souvislosti s prodejem svých vlastních podílů.

Jako součást supervize v rámci dánského zákona o marketingové praxi (Marketing Practices Act), bude mít spotřebitelský ombudsman (consumer ombudsman) zvýšené pravomoci kontrolovat specifické případy, kdy finanční trh agresivně nabízí své produkty zákazníkům.

V budoucnu musí Finanční kontrolní úřad (FSA) alespoň jednou za rok prověřit solventnost všech úvěrových institucí, s výjimkou těch nejmenších. Proto se rozpočet FSA ročně navýší o částku 15 milionu DKK.

Pramen:

Federspiel, Benedicte: *Danish Policy Measures in the Financial Crisis*. [cit. 2009-03-31].

Dostupné z:

<http://www.eesc.europa.eu/events/2009-Financial-Markets/2009-03-17/docs/contributions/contribution-DA-EN.doc>

Finsko

Reakce finské vlády na ekonomickou krizi zahrnuje 3 hlavní prvky: 1) opatření na pomoc finančnímu systému, aby fungoval, pokud možno, normálně; 2) opatření na pomoc firmám s jejich finančními potížemi prostřednictvím půjček a garancí; 3) fiskální stimulační opatření, zaměřená na podporu ekonomické aktivity a zaměstnanosti.

Klíčové prvky fiskální stimulační politiky

Vládní návrh rozpočtu na r. 2009 zahrnoval různá pobídková opatření, jak na příjmové, tak na výdajové straně rozpočtu. Další opatření byla přijata během podzimu 2008 ve 3. doplňkovém rozpočtu pro r. 2008 a v pozměňovacím návrhu rozpočtu na r. 2009. Celkové výdaje na pobídková opatření se odhadují na 2,4 miliardy eur v r. 2009 a 970 milionů eur v r. 2010.

30. ledna 2009 přijala finská vláda stimulační balíček, který obsahuje doplňkový rozpočet, který zatíží vládní finance částkou 912 mil. eur v r. 2009 a 712 mil. eur v r. 2010. Spolu s předchozími rozhodnutími bude stimulační balíček stát celkem přes 3 miliardy eur (nebo 1,7 % HDP pro stávající rok). V r. 2010 to bude okolo 1,7 miliardy eur (0,9 % HDP).

Stimulační balíček 2009 doplňkového rozpočtu a jeho dopady na zaměstnanost

Hlavní důraz se v balíčku klade na opatření, která přímo podporují zaměstnanost, jako jsou investice do dopravní infrastruktury a podpora stavebnictví. Další priority zahrnují vzdělání a R&D (výzkum a rozvoj): počet studijních míst v oblasti pracovního výcviku bude zvýšen a vzrostou i částky přidělené na výzkum a rozvoj.

Spuštění nových projektů v rámci stimulačního balíčku si vyžádá 1,6 miliardy eur, pokud se zahrnou i příspěvky obcí a soukromého sektoru. Celková suma, která zahrnuje snížení penzijních příspěvků placených zaměstnavateli a dočasné zdvojnásobení odpisů investic, bude přesahovat 2 miliardy eur. Přímý dopad stimulačního balíčku je zhruba 18 000 zaměstnaných osob ročně. Když se zahrnou i nepřímé dopady balíčku, odhaduje se vytvoření 25 000 pracovních míst ročně (zhruba 1 % pracovních sil). Navíc rozhodnutí přinést investice do dopravní infrastruktury bude generovat 4 300 pracovních míst. Celkový dopad zrušení penzijních příspěvků na zaměstnanost závisí na cenové pružnosti poptávky po pracovních silách. Předpokládá se, že pozitivní dopad na zaměstnanost by mohl být dlouhodobě až 10 000 zaměstnaných osob.

Pokus zmírnit dopady ekonomického poklesu zahrnuje snížení nákladů práce pro podniky, a to zrušením penzijních příspěvků, placených zaměstnavateli. Příspěvek na národní penzi bude snížen o 0,8 procentních bodů od 1.4.2009 a zcela bude zrušen od 1.1.2010. Dopad na státní finance v r. 2009 a 2010 bude 360 resp. 830 mil. eur. Zrušení pojistného na sociální pojištění tvoří součást celkového balíčku trhu práce, podporujícího udržitelnost veřejných financí akcelerací příspěvků do penzijních fondů, aby se vyvážíla obecná vládní zadluženost v dlouhodobém horizontu. Penzijní příspěvky odvozené od pracovních výdělků (příspěvky rámci zákonného pojištění v rámci zákona Employees' Pensions Act TyEL), placené jak zaměstnanci, tak zaměstnavateli, se budou ročně zvyšovat ze stávající úrovně o 0,2 procentního bodu v období let 2011 – 2014.

Daňové snížení a zlepšení v oblasti dávek v rozpočtu na r. 2009

Rozpočet na rok 2009 obsahuje daňové snížení, které posílí zaměstnanost a bude přiměřené současné ekonomické situaci, např.

- snížení daně z vydělaných příjmů (870 mil. eur) a vyrovnání inflace (500 mil. eur)
- snížení daně z důchodového příjmu (225 mil. eur)
- dočasná daňová úleva z příjmu za prodej dřeva (přes 100 mil. eur)
- snížení DPH u potravin od 1.10.2009 (500 mil. eur ročně, 40 mil. eur v r. 2009)

Rozpočet v r. 2009 zvyšuje výdaje na sociální dávky o 65 mil. eur. Byly zvýšeny minimální mateřské, otcovské a rodičovské přídavky a prahová úroveň pro nemocenské a rehabilitační dávky byla také zvýšena. Také byly zvýšeny příspěvky např. na domácí péči o dítě, na soukromou péči, rodinné přídavky na třetí a další dítě.

Opatření na podporu finančních trhů

Vlády a představitelé členských zemí euro zóny vydaly 12. října 2008 deklaraci o společných opatřeních v euro zóně a Spojeném království na stabilizaci finančních trhů. Záměry, specifikované v deklaraci, byly ve Finsku implementovány podle stejných principů jako ve zbytku EU. Vláda začala okamžitě jednat a nezbytné návrhy předložila parlamentu.

Vláda předložila návrh na zvýšení limitu garance vkladů z 25 000 na 50 000 eur.

Vláda poskytne státní garance na refundování finských bank v souladu s pověřením, které vydal parlament v prosinci 2008. Za garance bude účtován tržní poplatek. Maximální výše, kterou bude stát garantovat, má být 50 miliard eur. Garance jsou poskytovány do 30. dubna 2009. Potom vláda vypracuje zvláštní vyhodnocení potřeb, zda pokračovat v poskytování garancí i po tomto datu, maximálně však do konce roku 2009.

V únoru vláda předložila parlamentu návrh na státní kapitálovou investici do depositních bank. Stát bude bankám poskytovat podřízené půjčky vynášející úroky. Taková půjčka se bude považovat za základní bankovní kapitál. Podřízená půjčka vydělá úrok v celkové výši úrokové sazby pětiletého finského vládního dluhopisu plus 6 procentních bodů. Banka, která si vezme podřízenou půjčku, se zaváže k vyplácení úroku před rozdělením dividend. Nebude smět podniknout zásadní obchodní reorganizaci bez souhlasu vlády. Navíc se bude muset banka zavázat, že zachová půjčování domácnostem a malým a středním podnikům a bude pravidelně vykazovat své úvěrové aktivity ministerstvu financí.

Podmínky pro podřízené půjčky i pro garance zahrnují restriktce, týkající se mzdových systémů top managementu bank. Banka bude muset dodržovat obecné principy pro zaměstnance ve státem vlastněných podnicích. V souladu s tím budou mzdy celkově kontrolovány a za žádných okolností nesmí dojít k nepřiměřeným výhodám.

Ministerstvo financí se rozhodlo poskytnout Státnímu penzijnímu fondu právo na omezené využívání majetku, který má ve vlastnictví, aby získal obchodní cenné papíry významných a finančně solidních finských podniků. Takové rozhodnutí má pomoci oživení trhu s cennými papíry.

Ministerstvo financí také jmenovalo pracovní skupinu, která má vypracovat návrh nového zákona o trhu s cennými papíry, novou legislativu o nepřímém držení cenných papírů, novelu zákona o systému knihování a další související legislativu.

Přímá opatření na podporu firemního financování

Jako součást státní stimulační politiky byl rozšířen rozsah půjček a garančních závazků státem vlastněné specializované finanční společnosti (Finnvera). Maximum společnosti Finnvera na nevyrovnané závazky v domácích financích bylo zvýšeno z 2,6 miliard na 4,2 miliardy eur. Podobně byl zvýšen strop exportních úvěrů Finnish Export Credit Ltd na 10 miliard eur.

Finnvera zavádí nové produkty speciálně navržené jako pomoc solidním firmám v dočasných finančních potížích. Proticyklická půjčka a proticyklická garance jsou určeny pro podniky, zaměstnávající maximálně 1000 lidí. Opatření na dobu určitou bude aplikováno v průběhu let 2009 - 2011 a maximální celková výše těchto půjček a garancí je 900 mil. eur. Odhaduje se, že v průběhu příštích 3 let využije proticyklické produkty zhruba 6 000 podniků.

Kapitál finské Industrial Investment Ltd se navýší o 10 mil. eur. Firma se specializuje na investování dobrých nápadů, startovací a počáteční fáze podniků. Provádí také přímé investice do restrukturalizace malých a středních finských podniků.

Pramen:

The stimulus measures taken by the Government of Finland. [cit. 2009-03-31].

Dostupné z:

<http://www.eesc.europa.eu/events/2009-Financial-Markets/2009-03-17/docs/contributions/contribution-FI-EN.doc>

Švédsko

Jako ostatní členské země EU vynaložila švédská vláda ohromné sumy na stabilizaci bankovního sektoru a pomoc finančním trhům, aby mohlo pokračovat poskytování nezbytných financí, především podnikům.

V důsledku finanční krize došlo k poklesu poptávky v globální ekonomice - asi největšímu za posledních 25 let. Pro malou, otevřenou ekonomiku, jako je ta švédská, která je finančně integrována a hluboce závislá na obchodu s ostatními zeměmi, jsou důsledky okamžité.

Jak švédská vláda reagovala na finanční krizi a ekonomický propad

Ve státním rozpočtu pro r. 2009 vláda prezentovala několik rázných opatření reagujících na recesi. Iniciativy se vztahují k pracovním místům a podnikání, výzkumu a infrastruktuře pro budoucnost, opatření posilují sociální oblast. Celkově bude vynaloženo 32 miliard SEK v r. 2009.

Globální finanční krize ovlivnila Švédsko. Bankrot Lehman Brothers v USA v září 2008 vyslal šokovou vlnu celým globálním finančním systémem, dopad pocítily i švédské banky. To vedlo k omezení příležitostí pro domácnosti i podniky získat půjčky za rozumných podmínek. Vláda a odpovědné úřady podnikly několik opatření na udržení finanční stability, aby omezily dopady do švédské ekonomiky.

Problémy na finančních trzích se rozšířily do dalších částí ekonomiky. Když se zhoršily možnosti získat úvěr, podniky i domácnosti začaly očekávat potíže, což vedlo k tomu, že omezily svou spotřebu a investice. V důsledku snížené poptávky měly naopak podniky potíže se splácením svých úvěrů. Riziko, že vzájemné ovlivňování různých oblastí ekonomiky zjizdí situaci, vedlo vládu k pokusu obnovit důvěru ve finanční systém a stimulovat poptávku po pracovní síle. Navíc vláda provedla několik opatření, aby usnadnila situaci nezaměstnaným.

V prosinci 2008 vláda prezentovala opatření v oblasti pracovních míst v celkové hodnotě 8,4 miliardy SEK v r. 2009. 29. ledna 2009 vláda také navrhla umožnit zaměstnavatelům odložit v určitých případech daňové platby. Podle odhadů bude toto opatření stát 460 mil. SEK.

Zvláštní situace existuje, pokud jde o hodnotu švédské koruny ve vztahu k dalším měnám. Ze svého vrcholu v r. 2008 spadla koruna o více než 20 % vůči euru i přesto, že míra inflace je ve Švédsku nižší než v okolních zemích, veřejné finance jsou zdravé a stabilní a obchodní bilance je v přebytku. Lze to interpretovat tak, že pro malou měnu je obtížné udržet svou hodnotu v obtížných dobách, i když základy ekonomiky jsou dobré. Do určité míry je to ovlivněno i záměrem budoucího přechodu na euro.

Ostrý pokles ekonomické aktivity je ve velké míře důsledkem skutečnosti, že Švédsko je zasaženo obrovskými problémy automobilového průmyslu (jak osobních, tak nákladních aut), kdy poptávka v některých sektorech zkolabovala o téměř 80 %. Několik lokalit, kde sídlí automobilový průmysl či jeho dodavatelé, v současné době čelí velké nejistotě, pokud jde o budoucí výrobu. Vláda jim poskytla podmíněné půjčky a garance. Existují však závažné politické neshody, jak by měly být zajištěni výrobci aut s cizím vlastníkem. Značné propouštění vyvolává rostoucí nezaměstnanost, která může v r. 2009 dosáhnout 9–10 %. Dopady prvního snižování zaměstnanosti se projevily na tempu ekonomiky (automobilového průmyslu, ocelářství, těžební průmyslu, nábytkářství). Sektor služeb je příští na řadě, jelikož se začínají projevovat dopady nižších příjmů, vyplývající z vyšší nezaměstnanosti. V kovoprůmyslu a strojírenství je nezbytné přijmout opatření, která jsou v historii švédského trhu práce bezprecedentní, jmenovitě možnost zkrácení pracovní doby o 20 % vedoucí i k odpovídajícímu snížení mzdy. To umožní podělit se o zbývající místa v průběhu roku. I tak existují v tomto sektoru obavy, že pokud nedojde k žádné zásadní změně poptávky, mohla by nezaměstnanost v průběhu roku vzrůst až na 25 %.

Nelze přehlédnout skutečnost, že v globálních systémech obchodování finančního sektoru se objevují metody a kompenzace, které přinášejí zisky generované prostřednictvím velmi krátkodobých transakcí. V důsledku netransparentních nástrojů ve finančním světě si nelze ani udělat úplný obraz míry rizik. Zůstává ke zvážení, zda by měly být vytvořeny národní, evropské a globální dohlížecí mechanismy, které by pomohly předejít globálním ekonomickým propadům bez návratu k přísným a zbytečným regulacím.

Důvěra spotřebitelů a domácností se v posledních měsících dramaticky změnila. Jsou nutná silná a citlivá opatření na národní, evropské a globální úrovni, která by obnovila – pokud je to možné – důvěru občanské společnosti ve finanční sektor, zvuk veřejných financí a systém sociálního zabezpečení, kde krátkodobý a neudržitelný přístup musí být nahrazen dlouhodobou strategií. Je také důležité předcházet nezaměstnanosti, a to nejen vnitřní flexibilitou, ale také investováním do pracovního výcviku a dalších opatření politiky trhu práce. Současně stále není jasné, kdy bude dosaženo dna recese a jaké budou konečné důsledky.

Rekapitalizační schéma

3. února švédská vláda přijala rekapitalizační schéma. Schéma má k dispozici 50 miliard SEK a cílem je zlepšit možnosti švédských podniků a domácností získat úvěr. Banky zapojené do rekapitalizačního schématu budou muset zastavit bonusy a růst mezd vrcholového managementu. Navíc bude předložen návrh na stabilizační poplatek, který by banky od tohoto roku musely platit.

Pro zajištění úroků daňových poplatníků budou banky platit poplatky a výnosy z kapitálových injekcí do stabilizačního fondu.

Přijaté rozhodnutí o rekapitalizačním schématu umožňuje národnímu úvěrovému úřadu (National Debt Office) poskytnout po získání vládního schválení kapitálovou injekci. Kapitálové injekce jsou určeny institucím, které mají právo zapojit se do státem garantovaného schématu pro střednědobé úvěry, tj. banky, hypoteční instituce a úvěrové tržní společnosti sloužící městům, začleněné ve Švédsku. Celkový limit pro rekapitalizační schéma je 50 miliard SEK. Celková výše prostředků, poskytnutých institucím, bude vázána na aktiva instituce. Kapitálové injekce lze získat za určitých podmínek s participací státu, který bude mít stejné výnosy jako soukromí investoři.

Nařízení vstoupilo v účinnost 12.2.2009.

Restrikce v oblasti odměňování

Omezení v oblasti odměňování vedení podniků v r. 2009 a 2010 bude zahrnuto do dohody národního úvěrového úřadu s institucemi. Restrikce se bude v podniku aplikovat na 5 jednotlivců, kteří mají nejvyšší celkové finanční ohodnocení. Budou zmrazeny mzdy a zvyšování odměn, zákaz bonusů, omezení odstupného pro top management v institucích, které získají kapitálovou injekci.

Navíc se nesmí dále zvýhodňovat opatření vyplácení odstupného proti současným podmínkám, pokud jde o vedení státem vlastněných podniků.

Dohoda bude také obsahovat podmínky, které zabrání zvyšování odměn pro členy správních rad v r. 2009 a 2010.

Prameny:

"Everything to play for! Let's climb out of this crisis together, and opt for progress!" Conference on the Financial Crisis, EESC, 17 March 2009– příspěvek Švédska. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

<http://www.eesc.europa.eu/events/2009-Financial-Markets/2009-03-17/docs/contributions/contribution-SE-EN.doc>

What needs to be done to make public finances in the EU more sustainable in the long term? /Anders Borg, Minister of Finance. - Berlin, March 27, 2009. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/9698/a/123426>

Government introduces recapitalisation scheme to safeguard lending to households and businesses. - Press release 09 February 2009 - Ministry of Finance. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/10213/a/120252>

Government action in response to the financial turmoil and economic downturn. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/11500>

Irsko

Strategie irské moderní ekonomiky:

- vypořádat se se současnými ekonomickými výzvami, kterým čelí irská ekonomika, stabilizováním veřejných financí, zlepšením konkurenceschopnosti, pomocí pro ty, kteří ztratili zaměstnání, podporováním irského podnikání a multinárodních podniků;
- investovat do výzkumu a rozvoje, motivovat multinárodní společnosti, aby umístily více R&D kapacit do Irska, zajistit komercializaci a udržení myšlenek, které z těchto investic vyplynou;
- investovat do obnovitelných energetických zdrojů, podporovat „zelený“ podnikatelský sektor a vytváření pracovních míst pro „zelené límečky“;
- rozvíjet prvotřídní infrastrukturu, která zlepší kvalitu života a zvýší konkurenceschopnost irského podnikání.

Současná krize má 5 dimenzí, které jsou úzce propojeny: bankovní krize, fiskální krize (krize veřejných financí), ekonomická krize, sociální krize a krize dobré pověsti (reputace).

Efektivní irská reakce na současnou krizi musí mít řadu charakteristik:

- zaměřit se na všech 5 dimenzí krize;
- musí být založena na sociální solidaritě (spravedlivé rozložení podílů závazků na vyrovnání)
- konzistentní kombinace makroekonomických, distribučních a strukturálních opatření;
- pozitivní pohled na budoucí irskou prosperitu;
- kombinovat koherenci na vysoké úrovni s maximálním zapojením a řešením místních problémů
- krátkodobá opatření, která mají dlouhodobou logiku;
- posloupnost a načasování, které podpoří tyto charakteristiky.

Stabilizování bankovního systému

Irská vláda provedla řadu opatření pro restrukturalizaci bankovního systému.

Prioritou je znovuoobnovení dobré pověsti finančního systému, který je schopný plně uspokojit potřeby irské ekonomiky a společnosti. Politická reakce na bankovní krizi se musí zaměřit na:

- potřebu zajistit, aby nedávná politická opatření poskytovala ochranu rostoucímu počtu domácností s hypotečními nedoplatky;
- potřebu zajistit, aby poslední činnost vlády byla pobídkou k obnovenému přílivu důvěry k podnikání v Irsku;
- potřebu přesvědčit irskou společnost jako celek, a zejména skupiny, které přinášejí viditelné oběti, že ti, kteří přivedli irské finanční instituce do jejich stávající závislosti na státu a kteří z boomu nejvíc těžili, budou vedeni k odpovědnosti a přinesou svůj podíl na vyrovnání závazku;
- potřebu přesvědčit partnery v EU, další mezinárodní instituce a aktéry globálního finančního trhu, že nový regulační/zákonný režim a kultura řízení jsou v Irsku vytvořeny.

Oblast veřejných financí

Vláda si stanovila cíl snížit deficit (GGB – General Government Balance) pod 3 % do r. 2013 kombinací snížení výdajů se zvýšením daní.

Zvýšení daňového podílu HNP - z jeho redukované úrovně v r. 2009.

Kriticky zhodnotit široký okruh daňových úlev, a to jak za účelem zvýšení daňových příjmů, tak i racionálnější veřejné politiky.

Správnou kombinací snížení výdajů, zvýšení daní a zvýšených půjček je třeba posoudit nejen podle toho, jak vyrovná propast mezi výdaji a příjmy, ale také podle pravděpodobného dopadu na další dimenze krize. Střednědobá strategie obnovení rovnováhy veřejných financí bude vyžadovat zvýšení daňového podílu HNP - z jeho úrovně v r. 2009 - pokud má být dosaženo uspokojivé úrovně poskytování služeb a dávek. Změny v daňovém systému by neměly být uvažovány pouze v oblasti daňových příjmů, ale také ve světle principů daňové reformy.

Obnovení irské ekonomické konkurenceschopnosti

Důkazem závažnosti ekonomické krize je zavírání podniků, ztráta pracovních míst a zkracování pracovní doby.

Podpora zaměstnanosti a minimalizace nárůstu nezaměstnanosti jsou ústředním zájmem. Je naprosto evidentní, že v nadcházejících letech musí irská ekonomika přejít od růstu řízeného domácí poptávkou k růstu podmíněnému exportem.

Ekonomická obnova bude charakterizována poklesem irské cenové úrovně a výdajovou strukturou vzhledem k obchodním partnerům Irska.

Cenová úroveň: Redukce celého okruhu výdajů, poplatků, nájmu a výdělků, které utvářejí irskou cenovou úroveň. To vyžaduje nové politické nástroje a instituce. Toto přizpůsobení je třeba provést jako součást integrované, solidaristické národní reakce. Politika musí demonstrovat, že na nákladech vyrovnání (včetně těch, které jsou mimo rozsah kolektivního vyjednávání) irského nákladové základny a cenové úrovně se podílí celá společnost.

Národní rozvojový plán: Zacílit výdaje na podporu zaměstnanosti a podnikání.

Podpora zaměstnanosti: Vládní ministerstva a agentury, zaměstnavatelé, odbory a další zkoumají nové cesty jak reagovat na výzvy zaměstnanosti a vzdělávání, včetně:

- a) Praktické podpory pro lidi a inovace, které udrží lidi v zaměstnání
- b) Rekvalifikace a fundamentální úrovně zvyšování kvalifikace, potřeba dlouhodobých kurzů a dopad na stávající programy; opatření kurzů v režimu částečné pracovní doby; dopad na financování vzdělávání 3. úrovně
- c) Způsoby přizpůsobování investic prováděných

Svolat Job and Skill Summit, na kterém by měly úřady trhu práce a všechny orgány se schopnosti poskytnout vysoce kvalitní, trhu odpovídající výcvikové a vzdělávací programy identifikovat a implementovat soubor opatření proveditelných a efektivních pro naplnění těchto cílů

Reforma veřejného sektoru: Zlepšit kvalitu a flexibilitu veřejných služeb, zabezpečit větší efektivnost doručení komplexnějších služeb se snižováním zdrojů a zajistit, aby byl personál zapojen v produktivním zaměstnání. To vyžaduje změny v povaze centrálního vykazování.

Fiskální ofset: Znalost důležitosti významného fiskální ofsetu, kdy dočasná veřejné půjčování podporuje klíčové služby a omezuje snížení domácí poptávky.

Reakce na sociální krizi

- Osvobození od nového poplatku z příjmu pro nízkopříjmové pracovníky (říjen 2008)
- Změna pravidel, zmírňující tlaky na příspěvkově a dávkově definované penzijní schémata (prosinec 2009)
- Rekapitalizované rezervy, které poskytují další 30% kapacitu pro půjčování poprvé nakupujícím v r. 2009 (prosinec 2008)
- Zákonný kód o vedení hypotečních nedoplatků s účinností od 27. února (únor 2009)
- Zvýšení kapacit pro jednání a poskytování poradenství lidem, kteří se stanou nezaměstnanými (únor 2009)
- Dostupnost formulářů sociálního zabezpečení on-line (únor 2009)
- Nový systém příspěvků a výdajů, který přijal Oireachtas (únor 2009)
- Rozhodnutí posoudit hypoteční podílový (úrokový) doplněk - Mortgage Interest Supplement (leden 2009)

Základním a nejdůležitějším prvkem reakce na sociální krizi je ochránit nejchudší lidi od nejhorších dopadů recese a přijmout opatření na ochranu těch, kteří nyní ztratili zaměstnání, příjem, úspory a penze. Udržení existujících infrastruktur péče vyžaduje pokračovat za každou cenu s reformou agendy irské sociální politiky a sociálního státu, který řeší hluboké sociální deficity, které trvaly i v období silného ekonomického růstu; v období recese se tyto deficity pouze zhoršují. Nutná bude také významná reforma v oblasti penzí.

Druhou oblastí, ve které krize volá po zásadní reformě, je aktivační politika. Jsou nutná urgentní opatření k přetvoření existujících rozpočtů v oblasti vzdělávání, pracovního výcviku a sociálního zabezpečení tak, aby efektivněji pomohla pracovníkům, kteří nyní přišli o zaměstnání, a těm, kteří naneštěstí hledají své první zaměstnání právě v průběhu této recese. Pouze integrovaný a inovační přístup k oblasti vzdělání, pracovního výcviku a politik trhu práce a sociálního státu zajistí, že nevznikne problém dlouhodobé nezaměstnanosti. Cílem musí být podnět k vytváření speciálních programů trhu práce, (ekvivalentů programů, které byly zaváděny koncem 80. a počátkem 90. let, pro 21. století). Znovu je třeba posoudit zejména přístup lidí bez práce k příležitostem pracovního výcviku a dalšího vzdělávání.

Zadlužení: Výskyt problémů zadluženosti musí být minimalizován a adresně řešen. To vyžaduje opatření, která pomohou lidem, kteří z důvodu nezaměstnanosti, čelí problémům při splácení hypoték.

Penzijní reforma: Reforma irské penzijní politiky, aby byl vytvořen udržitelnější a spravedlivý systém, který méně spoléhá na modely založené na trhu a klade větší důraz na univerzální opatření.

Reforma sociální politiky: Pokračovat v reformě politiky a integrace podporováním celoživotního přístupu.

Praktické podpory: Stimulovat hledání praktických opatření, která by přetvořila existující rozpočty v oblasti vzdělávání, pracovního výcviku a sociálního zabezpečení. To zahrnuje:

- a) Urychlené posouzení a reforma, jak nově nezaměstnaní lidé přistupují k příležitostem pracovního výcviku a dalšího vzdělávání. Přinést cílené odpovědi pro osoby ve vysoce rizikových sektorech, bílé límečky, nové absolventy, sociálně znevýhodněné pracovníky a cizí pracovníky. Analýza Národní strategie odborných kvalifikací by měla být základním rámcem pro toto posouzení.
- b) Posouzení podmínek nároku a platebních mechanismů, aby lidem zajistily dostupnost sociálních dávek a vzdělávacích příležitostí bez byrokratických překážek.

Bydlení: Zaměření na nedořešené otázky bydlení a využití příležitostí, které vyplývají z intervencí v bankovním sektoru, nebo jinak zlepšit bydlení a politiku hospodaření s půdou.

Hlavní pozornost je třeba věnovat výstavbě a rekonstrukci sociálního bydlení (což je relativně pracovně intenzivní); obnovení schématu nájemního ubytování; budování udržitelných společností prostřednictvím opatření sociálních a kulturních zařízení (což je také pracovně intenzivní); využití příležitostí plynoucích z intervencí v bankovním sektoru nebo jiných alternativ získání veřejné půdní rezervy za atraktivních podmínek – aktivní politika hospodaření s půdou k naplnění cílů politiky bydlení.

Sociální podnikání: Podpořit sociální a ekonomické podniky a obecní rozvojové iniciativy, které potenciálně vedou k novému podnikání a sociálním příležitostem v budoucnosti.

Reforma veřejného sektoru: Orgány veřejného sektoru musí reagovat na měnící se a různorodé potřeby a na vnímané nedostatky v rámci spektra ekonomické a sociální politiky, které jsou posíleny zhoršením veřejných financí.

Prameny:

Ireland Five-Part Crisis: An Integrated National Response. - National Economic & Social Council NESCC, March 2009. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

http://www.eesc.europa.eu/events/2009-Financial-Markets/2009-03-17/docs/contributions/contribution-IR_EN.pdf

Ireland's Five-Part Crisis: An Integrated National Response. - NESCC, March 2009. – 132 s. (plná verze). [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

<http://www.nesc.ie/dynamic/docs/NESCC-Report-No-118.pdf>

Building Ireland's Smart Economy. A Framework for Sustainable Economic Renewal 2009 - 2014. – Dublin, Government of Ireland 2008. 104 s. [cit. 2009-03-31]. Dostupné z:

http://www.taoiseach.gov.ie/attached_files/BuildingIrelandSmartEconomy.pdf

Španělsko

Španělská ekonomika čelí nejvážnější recesi za posledních padesát let a rok 2009 má být nejhorší v novodobé ekonomické historii země. Krizí jsou zasažena všechna odvětví národního hospodářství, nejvíce však stavebnictví a průmyslová výroba, kde došlo ke značným poklesům, což se projevilo i v obrovském nárůstu nezaměstnanosti. Problém představuje též nedostatek finanční likvidity v podnikatelském sektoru - každá pátá firma v kategorii malých a středních podniků začíná trpět nedostatkem úvěrů pro další rozvoj činnosti. S obdobným nedostatkem se potýkají i domácnosti a to brzdí růst spotřebitelské poptávky. Přitom banky dosud nezačaly dostatečně využívat vládou uvolněné finanční prostředky k poskytování úvěrů malým i středním firmám a domácnostem.

V prvním měsíci letošního roku pokračoval růst nezaměstnanosti – o práci přišlo 198.838 lidí a celkový počet nezaměstnaných dosáhl 3 327 801 což představuje téměř 14 % průběžného obyvatelstva (téměř dvojnásobek průměru eurozóny). Nezaměstnanost se tak stává stále závažnějším sociálním, ekonomickým i politickým problémem. Přitom ani vyhlídky do budoucna nejsou příznivé a odhad „horní kulminace“ ke konci letošního roku je na úrovni 16% aktivního obyvatelstva, tj. 3,7 milionů nezaměstnaných.

Podle španělského premiéra José Luise Zapatera je proto hlavní prioritou Španělska na rok 2009 zvýšení zaměstnanosti - a to je úkol, na němž se musí podílet nejen vláda, ale i celá španělská společnost.

Nezaměstnanost kopíruje „stavební regiony“

Že je nezaměstnanost spjata se stavebnictvím, dokumentuje fakt, že jeden z největších nárůstů nezaměstnanosti je mezi přistěhovalci, tvořícími osm procent obyvatel země a pracujícími často za nejnižší mzdy a v nejméně kvalifikovaných profesích. Nejvíce nezaměstnaných přibýlo v regionech, kde se hodně stavělo, jako je jižní Andalusie nebo Murcie či severní Aragón, kde se budovalo hlavně v souvislosti s výstavbou EXPO v Zaragoze. Naproti tomu severní regiony jako Galicie či Kastilie a León, které nemají tak prudkou výstavbu, ale vyváženější ekonomiku, naopak zaznamenaly pokles nezaměstnanosti. Bohužel krize ve stavebnictví se celkově přenáší i do dalších sektorů, proto byl zaznamenán pokles i ve službách.

Zásadní význam pro národní hospodářství má v současné době stabilizace trhu nemovitostí. (Španělsko je nyní podobně jako Spojené státy těžce postiženo propadem na trhu s nemovitostmi, který nastal po dlouhém a prudkém boomu a strhává do útlumu celou ekonomiku). V zemi se takřka nestaví nájemní byty a mladé nebo sociálně slabé rodiny velmi obtížně hledají bydlení. To samozřejmě snižuje mobilitu pracovníků a v řadě regionů udržuje vysokou nezaměstnanost. A přitom mnoho bytů je volných... Z těchto důvodů by měla být podpora vlády přeměrována k výstavbě sociálních bytů.

S cílem zvýšit koupěschopnost obyvatelstva a vzkřísit španělské stavebnictví se vláda rozhodla, že bude investovat 1,5 miliard EUR do výstavby sociálních bytů a mladým rodinám poskytne podporu na bydlení.

Kabinet rovněž snížil daně obyvatelstvu a dal regionům větší pravomoci v jejich vybírání.

Vládní protikrizová opatření

Španělská vláda pod vedením premiéra José Luise Zapatera přijala bez váhání odpovědnost za současný nepříznivý ekonomický vývoj v zemi a jako první z členských států Evropské unie připravila podobný protikrizový stimulační „balík“ jako Spojené státy americké.

V protikrizovém „balíku“ je zahrnuto prozatím 58 konkrétních opatření, představených premiérem Zapaterem v dubnu, červnu, srpnu a říjnu 2008 a v únoru 2009. Cílem vládní

politiky je vyvést španělské hospodářství co nejrychleji a nejefektivněji ze současné ekonomické krize.

Priority Zapaterovy vlády:

- zvýšení starobních důchodů
- zvýšení minimální mzdy
- odpočet ve výši 400 EUR z každého daňového přiznání
- prodloužení doby splátek hypoték
- větší investice státu do veřejných prací
- pomoc při zařazování nezaměstnaných do pracovního procesu

Zapaterova vláda si je dobře vědoma toho, že v dobách ekonomické krize je nutné šetřit, a začíná přitom sama u sebe – v roce 2009 sníží výdaje vlády i ministerstev a všechny ušetřené finanční prostředky uvolní na sociální účely. Bude však podporovat inovace, rovné příležitosti pro všechny a boj s klimatickými změnami.

Na podporu slábnoucí ekonomiky přijala vláda plán rozpočtových opatření v hodnotě 10 miliard EUR (250 miliard korun). V tomto plánu jsou zahrnuty daňové úlevy pro občany, státní půjčky a pomoc sektoru nemovitostí, který se ocitl v nejhorší krizi za posledních 20 let. Plán předpokládá, že 16,4 milionů zaměstnanců a důchodců dostane letos slevu na dani ve výši 400 EUR. Ta by jim měla vykompenzovat inflaci (nejvyšší za posledních 13 let) a prudký nárůst nákladů na splácení hypoték. Celkem vláda na tento účel vyčlenila 6 miliard EUR. Zbytek půjde na úvěry malým firmám, na půjčky na sociální bydlení a na veřejné projekty.

Španělská vláda v loňském roce vytvořila fond na podporu svého finančního systému a pro letošní rok kabinet schválil balíček opatření na pomoc domácímu automobilovému průmyslu. Jeho součástí je i bezúročná půjčka až do výše 10.000 EUR na koupi nového automobilu v případě „sešrotování“ starého vozu.

Kromě naplánovaných podpůrných opatření pro jednotlivé sektory stát sáhne i po alternativních variantách. Jednou z nich je nasměrování pozornosti na rozvoj venkova.

Příklady konkrétních vládních protikrizových opatření:

Pomoc rodinám se splácením hypoték

Španělská vláda se rozhodla, že pomůže rodinám postiženým hypoteční krizí splácet jejich hypotéky. Plán počítá s tím, že dovolí asi půl milionu rodinám, aby odložily část splátek své hypotéky. Konkrétně umožní rodinám, které mají hypotéku až do výše 170 tisíc EUR, aby na dva roky odložily měsíční splátky až do výše 500 EUR. Tuto zbylou částku by pak dlužníci splatili bankám během následujících deseti let.

Pobídky pro firmy s cílem snížení nezaměstnanosti

Součástí plánu za 170 milionů EUR, který má oživit španělskou ekonomiku, jsou také pobídky pro firmy, od nichž si vládní kabinet slibuje snížení počtu nezaměstnaných o půl milionu. Španělsko má již nyní vysokou míru nezaměstnanosti a pro příští rok se očekává její další růst.

Pomoc automobilovému průmyslu

Španělská vláda dne 13. února 2009 schválila balíček opatření na pomoc domácímu automobilovému průmyslu v hodnotě zhruba 4 miliard EUR (115 miliard korun). Balíček má podle vlády posílit konkurenceschopnost automobilového sektoru, který se na

španělském hrubém domácím produktu podílí šesti procenty. Finanční prostředky půjdou mimo jiné do vývoje a výroby elektromobilů a hybridních vozů a na podporu úvěrů na koupi automobilů. Jejich cílem je udržení současné úrovně zaměstnanosti v sektoru. (Automobilový průmysl ve Španělsku zaměstnává zhruba 350.000 pracovníků. Místní automobilové závody však v posledních měsících ohlásily snižování počtu pracovních míst a omezování produkce). Na pomoc automobilovému průmyslu již vyrazily také další evropské země. Britská vláda v lednu oznámila, že poskytne místním automobilovým podnikům garance na úvěry v celkovém objemu 2,3 miliardy liber (přes 70 miliard Kč). Francie slíbila domácím automobilkám Renault a PSA Peugeot Citroën po třech miliardách EUR ve formě zvýhodněných úvěrů. Německo a Itálie se zase snaží podpořit poptávku bonusem za koupi nového ekologičtějšího automobilu a „sešrotování“ starého vozu.

Prameny:

Plan E. Plan Espanol para el Estímulo de la Economía y el Empleo. [cit. 2009-04-01]
Dostupné z: <http://www.plane.gob.es/eje/financieras-presupuestarias/>

Plan E. Plan Espanol para el Estímulo de la Economía y el Empleo. [cit. 2009-04-01]
Dostupné z: <http://www.plane.gob.es/que-es-el-plan-e/>

La crisis económica en España y la respuesta del Gobierno Zapatero. [cit. 2009-04-01]
Dostupné z: <http://altersocialismo.wordpress.com/2009/03/02/la-crisis-economica-en-espana-y-la-respuesta-del-gobierno-zapatero/>

Ekonomická krize začíná drtit Španěly. Viní z ní vládu. [cit. 2009-04-01].
Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c1-26215380-ekonomicka-krize-zacina-drtit-spanely-vini-z-ni-vladu>.

Nebezpečí světové ekonomické krize a její dopad na Českou republiku. [cit. 2009-04-01].
Dostupné z: http://www.cmkos.cz/data/articles/down_1383.pdf.

Španělská vláda bojuje s krizí, pomůže lidem se splácením hypoték. [cit. 2009-04-01].
Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/156727-spanelska-vlada-bojuje-s-krizi-pomuze-lidem-se-splacenim-hypotek/>.

Španělská vláda schválila pomoc automobilovému průmyslu. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z: http://www.komora.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/pomahame-vam-celit-hospodarske-krizi/zpravodajstvi-ze-sveta/art_28681/spanelska-vlada-schvalila-pomoc-automobilovemu-prumyslu.aspx.

Španělský zázrak u dna. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z: http://ekonom.ihned.cz/2-24389890-400000_d-c6.

Aktuality z teritorií - Španělsko - ekonomická informace leden 2009. [cit. 2009-04-01].
Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/aktuality-z-teritorii/spanelsko-ekonomicka-informace-leden-2009/14677/>.

Stručný přehled protikrizových opatření ve světě

Fiskální stimuly zaměřené na spotřebitele:

- Německo, Nový Zéland, Rusko, Španělsko, Velká Británie, USA a některé další země přistoupily ke snížení daní za účelem stimulace poptávky spotřebitelů (snížování daní z příjmů, snížení DPH). Některé země přijaly daňová opatření zaměřená na určitá průmyslová odvětví, jako např. automobilový (Brazílie, Německo).
- Austrálie, Itálie, Mexiko a USA přijaly opatření na pomoc při koupi domů. Jedná se o stimulační opatření pro nákup energeticky úsporných domů nebo o příspěvky a daňová zvýhodnění při ekologickém ozdravení stávajících domů.
- Austrálie, Čína, Francie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Filipíny, Španělsko a USA oznámily zvýšení sociálních dávek pro chudé a nízkopříjmové domácnosti.

Opatření na posílení zaměstnanosti a sociální ochrany

- Francie, Itálie a Švýcarsko zavedly štedřejší systémy dávek v nezaměstnanosti pro dočasné pracovníky,
- Některé země více uplatňují systémy příspěvků pro udržení pracovních míst ve spojení s redukcí pracovní doby. Např. Německo pro pracovníky, kteří nadále pracují ale na kratší pracovní dobu, zavedlo možnost dorovnání příjmu a firmám v plné výši refundovat sociální pojištění na tyto zaměstnance v případě, že je doba, po kterou zaměstnanec nepracuje, využívána ke vzdělávání.
- Velká Británie oznámila zavedení finančních příspěvků (až do výše 2500 liber) pro zaměstnavatele, kteří přijmou pracovníky nezaměstnané déle jak 6 měsíců. Japonsko zavedlo příspěvky pro zaměstnavatele, kteří zaměstnají dočasné pracovníky jako pracovníky na regulérní pracovní poměr.
- Další země oznámily určité typy pobídek pro přijímání pracovníků, jako např. Austrálie, Chile, Čína, Francie, Německo, Korea, Nizozemí a USA.
- Austrálie, Kanada, Chile, Francie, Německo, Indonésie, Japonsko, Korea, Portugalsko, Thajsko, Velká Británie a USA oznámily zavádění vzdělávacích programů pro propuštěné pracovníky jako součást svých stimulačních prostředků na trhu práce. Vzdělávací programy zahrnují mimo jiné i odborné vzdělávání pro propuštěné zahraniční pracovníky a rozšířené možnosti pro učně v podnicích.

Příklady opatření na trhu práce v reakci na ekonomickou krizi podle jednotlivých zemí

Austrálie: Subvence zaměstnavatelům na rozvoj zaměstnanců a vzdělávací programy. Zvýšení míst pro zaškolení v podnicích z 57 000 na 113 000.

Belgie: Snížení příspěvků na sociální pojištění u zaměstnavatelů. Ozdravný plán trhu práce schválený v prosinci 2008.

Brazílie: Zvýšení minimální mzdy o 12% od února 2009 (jedná se o 45 milionů pracovníků). Prodloužení doby pobírání podpory v nezaměstnanosti ze 3 až 5 měsíců na 5 až 7 měsíců.

Čína: Snížení plateb na zdravotní a úrazové pojištění u zaměstnavatelů. Zavedení flexibilní pracovní doby a finanční podpora pro sektor služeb. Národní vzdělávací programy pro migrující pracovníky, kteří se vrátili domů z důvodu ztráty zaměstnání. Dočasné moratorium na propouštění ve státních podnicích.

Francie: Zaměstnavatelé s méně než 10 zaměstnanci jsou osvobozeni od placení sociálního pojištění na každého nového pracovníka přijatého v roce 2009

Irsko: Plány na zvýšení mezd ve státním sektoru.

Itálie: Podpora v nezaměstnanosti pro ty pracovníky, kteří na ni dříve neměli nárok.

Japonsko: Zvýšení subvencí pro zaměstnavatele malých a středních podniků. Příspěvky pro zaměstnavatele, kteří zaměstnají dočasné pracovníky na regulérní pracovní poměr. Finanční podpora místním úřadům, které najímají uchazeče o práci.

Kanada: Prodloužení doby pobírání dávek o 5 týdnů. Podpora na vzdělávání propuštěných pracovníků ve výši 1,5 miliardy dolarů.

Korea: Dodatečná ochrana pracovníků (nad rámec sociální sítě), kterým hrozí dočasná neplacená dovolená. Daňová zvýhodnění pro zaměstnavatele, kteří udrží zaměstnanost v podniku.

Malajsie: Rozšíření vzdělávacích programů pro propuštěné pracovníky.

Mexiko: 15 miliard pesos na pomoc propuštěným pracovníkům. Příspěvek 2 miliard pesos firmám jako prevence proti propouštění. Rozšíření programu sezonní zaměstnanosti.

Německo: Snížení pojistného na zdravotní pojištění.

Nizozemí: Příspěvky na mzdové fondy podniků. Zřízení pojízdných center asistence při hledání zaměstnání.

Portugalsko: Programy zaměstnanosti

Španělsko: Příspěvek ve výši 1500 eur na jedno pracovní místo pro podniky, které zaměstnají nezaměstnané osoby se závislou rodinu.

Švédsko: Příspěvky pro zaměstnavatele, kteří zaměstnají dlouhodobě nezaměstnané osoby. Programy zaměstnanosti pro nezaměstnané osoby.

Turecko: Subvence zaměstnavatelům

Velká Británie: Příspěvky ve výši až 2 500 liber pro zaměstnavatele, kteří zaměstnají osoby nezaměstnané déle než 6 měsíců.

Vietnam: Nový program zabezpečení v nezaměstnanosti od ledna 2009.

Prameny:

The Financial and Economic Crisis: A Decent Work Response. [cit. 2009-04-02].
Dostupné z: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/inst/download/tackling.pdf>